

عنوان مقاله:

تحلیل کاربرد نقوش هندسی متنوع، بدون رعایت اصل تقارن در آجرکاری سلجوقی

محل انتشار:

دوفصلنامه نگارینه هنر اسلامی، دوره 10، شماره 26 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 14

نویسندگان:

حمید افشار - هیات علمی بنیاد ایران شناسی

محمد مرتضایی - گروه اسلامی پژوهشکده باستان شناسی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

خلاصه مقاله:

تقارن گریزی در آجرکاری سلجوقی، یکی از مفاهیم در دسترس اما دیرپاب هنر دوران اسلامی است. کاربرد آجر در طرح های متنوع و فراوان هندسی بدون رعایت اصل تقارن در اضلاع بنا، تغییر و تحولی چشمگیر در ساختار آرایه های آجرکاری این دوران پدید آورد که در هیچ یک از ادوار تاریخی ایران سابقه نداشته است. توجه به این نکته که اصولاً تغییرات در ساختار هنری یک جامعه سنتی به سادگی رخ نمی دهند و همزمانی این تغییرات با اوج گیری و کمال هنر آجرکاری ایران، موجب بروز تضادی در هنر این دوران شده که تا کنون توجه شایسته ای به آن نشده است. این در حالی است که بحث آجر و آجرکاری دوره سلجوقی از مباحث بسیار پر تکرار در پژوهش های داخلی و خارجی بوده و علیرغم بدیهی بودن اصل تقارن در هنر ایران، کمتر توجهی به موضوع تقارن گریزی در آجرکاری دوران سلجوقی نشده است. تبیین این ساختار شکنی بر اساس شکل گیری طبقه اجتماعی جدید (طبقه متوسط) به عنوان سفارش دهندگان و حامیان ایجاد ابنیه که از ذوق و سلیقه جدیدی پیروی می کردند، دارای اهمیت بسیار است. سلیقه حامیان و علاقه آجرکاران برای نمایش توانایی خود، سبک هنر مردمی را در آجرکاری این دوران رقم زد که به مانند تمام هنرهای مردمی متأثر از ساختارهای اجتماعی بود و با تغییرات سیاسی و اجتماعی بعد از دوران سلجوقیان، بلافاصله از رونق افتاد. این پژوهش در صدد است تا ابعاد جدیدی از هنر آجرکاری دوران سلجوقی را که تا کنون مورد غفلت قرار گرفته، آشکار نماید. پژوهش حاضر به روش تفسیری - تاریخی و با استناد به منابع کتابخانه ای صورت گرفته است.

کلمات کلیدی:

آجرکاری، سلجوقیان، تقارن، معماری، ساختار اجتماعی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1932314>

